

BEZPIECZNE ŻNIWA

Żniwa to niebezpieczny okres wzmożonych prac, którym towarzyszy wiele różnorodnych zagrożeń związanych z obsługą maszyn, transportem plonów, pracą na wysokości, a udział w tych pracach dzieci potęguje niebezpieczeństwo wypadków. Warunki pracy w rolnictwie należą do najtrudniejszych, mimo iż następuje rozwój mechanizacji, chemizacji i nowoczesnej agrotechniki. Warunki pracy znajdują swoje odzwierciedlenie w liczbie wypadków, które co roku ewidencjonowane są w Kasi Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Rolnicy dwa razy częściej ulegają wypadkom niż ludzie pracujący w innych zawodach. Skutkiem jest zazwyczaj kalectwo a niekiedy i śmierć. **Prawie co drugi wypadek śmiertelny w trakcie prac rolniczych ma związek z eksploatacją maszyn i urządzeń.** Okres wzmożonych prac polowych z użyciem maszyn i narzędzi rolniczych, to czas, kiedy rolnicy częściej ulegają tragicznym wypadkom. Przyczyną większości nieszczęśliwych zdarzeń jest brak odpowiednich kwalifikacji i wiedzy o zagrożeniach, nie czytanie instrukcji obsługi zakupionej maszyny lub urządzenia, brak odpowiednich osłon, naprawa sprzętów przy włączonym napędzie oraz niewłaściwa organizacja pracy. Dodatkowo przyczyniają się pośpiech, rutyna, przemęczenie oraz warunki atmosferyczne.

Zdarzeniom wypadkowym można zapobiec poprzez właściwą organizację pracy i przestrzeganie następujących zasad:

- dbanie o ład i porządek w obejściu gospodarstwa,
- użytkowanie sprawnych maszyn i urządzeń, wyposażonych w osłony i zabezpieczenia ruchomych części, sprawny układ hamulcowy i kierowniczy oraz sygnalizację świetlną,
- wykonywanie napraw, usuwanie awarii, zanieczyszczeń i zapchań po wyłączeniu silnika i WOM,
- przebywanie w bezpiecznej odległości od pracujących maszyn i urządzeń,
- prawidłowe zabezpieczenie maszyn i urządzeń podczas pracy i postoju,
- używanie maszyn wyposażonych w mocne i dobrze zamontowane drabinki oraz schodki wejściowe do kabin, przyczep i na pomosty oraz wchodzenie i schodzenie z nich przodem do maszyny,
- nie przewożenie ludzi na przyczepach, błotnikach ciągników, w nieprzystosowanych do tego celu kabinach ciągników, na zaczepach, pomostach i ładunkach,
- zabezpieczenie przewożonych ładunków objętościowych przed upadkiem i osunięciem ze środka transportu,

- stosowanie odzieży roboczej przylegającej do ciała i obuwia przylegającego do kostki na protektorowej podeszwie,
- zapewnienie właściwej opieki dzieciom,
- stosowanie przerw w pracy na odpoczynek i regenerację sił,
- ograniczenie ekspozycji ciała na działanie słońca i wysokich temperatur.

Należy pamiętać, że zły stan techniczny użytkowanych maszyn i urządzeń, wykonywanie wielu różnorodnych i wyczerpujących czynności jednocześnie, spiętrzenie pracy i pośpiech, który towarzyszy zmiennym warunkom pogodowym, są przyczyną wielu tragicznych w skutkach wypadków.

Rolnik w trakcie wykonywania codziennych czynności przy użyciu maszyn rolniczych jest narażony m.in. na:

- przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środek transportu w ruchu
- upadek z maszyny,
- porażenia prądem elektrycznym,
- pochwycenie lub uderzenie przez ruchome części maszyn i urządzeń,
- uraz spowodowany upadkiem narzędzi, części maszyn rolniczych
- uderzenie i przygniecenie przez materiały i przedmioty transportowane mechanicznie
- okaleczenie przez mechanizmy przeniesienia napędu,
- skaleczenia, poparzenia,
- wdychanie szkodliwego pyłu rolniczego, dymu i kurzu,
- uszkodzenie słuchu.

Jedną z maszyn najczęściej eksploatowanych w sezonie letnich prac polowych jest kombajn zbożowy. **Przed żniwami warto zrobić przegląd i przygotować kombajn do pracy**, żeby nie okazało się, że jest niesprawny w momencie kiedy będzie najbardziej potrzebny. Dobrą praktyką jest odświeżanie sobie informacji dotyczących zasad bezpiecznej pracy, których znajomość może uchronić zdrowie, a nawet życie w obliczu zagrożeń, jakie niesie za sobą obsługi kombajnu.

Po zakupie nowego kombajnu należy dokładnie zapoznać się z instrukcją jego obsługi, w szczególności z rozdziałami dotyczącymi budowy i funkcjonowania oraz bezpiecznej eksploatacji. Nawet jeśli użytkujemy jeden kombajn wiele lat i zasady bezpiecznej pracy maszyną są nam znane, co jakiś czas, najlepiej każdorazowo przed sezonem, należy sobie te informacje powtórzyć.

Po okresie garażowania kombajn należy dokładnie umyć, zespół młócający i czyszczący przedmuchać sprężonym powietrzem, a następnie przystąpić do przeglądu technicznego maszyny. Przegląd i konserwację można bezpiecznie wykonać wyłącznie, gdy maszyna jest wyłączona i zabezpieczona przed przypadkowym uruchomieniem lub przetoczeniem. Podczas

użytkowania, ale również przy obsłudze technicznej i konserwacji kombajnu należy ściśle stosować się do zasad bezpieczeństwa i higieny pracy określonych w instrukcji oraz przestrzegać wskazań i stosować się do treści symboli i napisów ostrzegawczych umieszczonych na maszynie.

Podczas przeglądu należy sprawdzić sprawność układu kierowniczego i hamulcowego, świateł i sygnału dźwiękowego oraz stan ogumienia. Trzeba także sprawdzić szczelność przewodów olejowych i paliwowych, napięcie pasków klinowych, zacisków akumulatora i osłuchać kombajn czy pracujące elementy nie ocierają się o siebie. Każdorazowo przed uruchomieniem maszyny należy skontrolować sprawność decydujących o bezpieczeństwie obsługi elementów i podzespołów, w szczególności wszelkich pędni, przekładni kół zębatach, końcówek wałów, czopów, sprzęgieł oraz ostrych, wystających części, stan i napięcie pasów oraz łańcuchów napędowych. Źle przygotowane elementy znacznie zwiększają opory pracy agregatu i awaryjność sprzętu rolniczego, dlatego w trakcie przeglądu należy sprzęt nasmarować. Koniecznością jest nasmarowanie listwy nożowej zespołu tnącego, przegubu kulowego targańca, jak również przekładni bezstopniowej jazdy.

Po zakończeniu przeglądu należy określić zakres uszkodzeń i niezwłocznie dokonać niezbędnych napraw lub wymiany zużytych części.

Bezwzględnie zabronione jest przebywanie pod hederem uniesionym tylko przy użyciu siłownika hydraulicznego. W przypadku konieczności napraw lub konserwacji wykonywanych pod hederem, należy go dodatkowo zabezpieczyć mocną podporą, najlepiej drewnianym klockiem. Nieprzestrzeganie tej zasady często kończy się poważnym wypadkiem.

Regulowanie zaworów bezpieczeństwa układów hydraulicznych może odbywać się tylko w uprawnionych zakładach specjalistycznych. Jeśli zachodzi konieczność wymiany elementów instalacji elektrycznej, takich jak żarówki, czy bezpieczniki, należy pamiętać, że muszą one być zgodne z zaleceniami instrukcji obsługi danego kombajnu. Szczególnej ostrożności wymaga wymiana, naprawa i ostrzeżenie elementów tnących, a nawet zdejmowanie i zakładanie osłon. Te czynności należy wykonywać bez pośpiechu. Urządzeniami ochronnymi maszyn są osłony z blachy stalowej, tworzywa czy siatki metalowej, ograniczające kontakt z niebezpiecznymi częściami. Osłonięte powinny być przede wszystkim elementy napędowe – koła i pasy, przekładnie zębata, łańcuchy, wały napędowe, przeguby i końcówki wałów, części ostre i wystające poza obrys maszyny, noże i bijaki rozdrabniaczy nasion, elementy tnące. W kombajnie wszystkie oryginalne osłony zabezpieczające muszą być na swoich miejscach, uszkodzone lub brakujące należy zastąpić nowymi.

Bezpieczny kombajn zbożowy powinien być wyposażony w:

- kabinę lub podest zadaszony i zabezpieczony barierką,
- żółte migające światło, tzw. „kogut”,
- apteczkę pierwszej pomocy,
- oznakowanie dla pojazdów wolnobieżnych lub trójkąt ostrzegawczy z tyłu maszyny,

- dwie gaśnice (których sprawność należy sprawdzać co 2 lata):
- do gaszenia silnika i instalacji elektrycznych – proszkowa,
  - do gaszenia pozostałych części kombajnu – proszkowa lub pianowa,
- apteczkę pierwszej pomocy.

Gaśnice powinny znajdować w miejscu łatwo dostępnym, nie wolno na nich wieszać odzieży i innych przedmiotów mogących utrudnić ich natychmiastowe użycie.

Dodatkowo, bezpieczeństwo użytkowania kombajnów zbożowych wymaga, aby:

- maszyn używać wyłącznie zgodnie z przeznaczeniem;
- przed każdym uruchomieniem kombajnu upewnić się, czy w polu działania jego mechanizmów nie znajdują się ludzie, a osoby pracujące w pobliżu ostrzec sygnałem dźwiękowym;
- pomost i drabinkę wiodącą na pomost systematycznie oczyszczać, aby zapobiec poślizgnięciom i upadkom;
- na pomoście (w kabinie) kombajnu nie przebywały żadne osoby poza operatorem;
- wszystkie regulacje i czynności obsługowe, których nie można wykonać z pomostu operatora, wykonywać przy wyłączonym silniku kombajnu;
- codziennie sprawdzać i usuwać przecieki paliwa;
- kolektory wydechowe silnika, sita, przetrząsacze i elementy instalacji elektrycznej często oczyszczać z plew, kurzu, słomy;
- przewody instalacji elektrycznej leżące w pobliżu ruchomych części często sprawdzać i w razie potrzeby zabezpieczyć przed ocieraniem i uszkodzeniem;
- przed wyjazdem na drogi publiczne zespół żniwny (heder) zdemontować i przewozić na wózku transportowym;
- podczas przejazdów po drogach publicznych bezwzględnie przestrzegać przepisów o ruchu drogowym;
- nie spożywać alkoholu i nie palić tytoniu w czasie pracy kombajnem;
- przygotować pola do pracy kombajnu – oznaczyć przeszkody (kamienie, studzienki, miejsca podmokłe itp.).

Zabroniona jest praca kombajnem na pochyłościach o spadku przekraczającym 10°!

Kombajny zbożowe posiadają złożoną konstrukcję i wymagają od operatora szczególnego przestrzegania zasad bezpiecznej pracy. Obsługujący kombajn musi mieć uprawnienia do kierowania pojazdem (prawo jazdy kat. B lub T) oraz uprawnienia do kierowania kombajnem zbożowym.

Nie wolno zezwalać na obsługiwanie sprzętu rolniczego osobom niesprawnym lub niedołążnym, a zwłaszcza dzieciom! Dziecku, jeśli nawet jest ono bardzo zdolne, sprytnie i sprawne, w niebezpiecznej sytuacji może zabraknąć umiejętności i wyobraźni! Może wtedy dojść do nieszczęścia.

Do pracy z maszynami, w tym także z kombajnem zbożowym należy przystępować we właściwym, przylegającym do ciała ubraniu roboczym oraz w butach z gumową podeszwą, zmniejszającą ryzyko poślizgnięcia. Niedopuszczalne jest zakładanie ubrań

z luźnymi, zwisającymi elementami, gdyż mogą one wkręcić się w ruchome części maszyny i być przyczyną amputacji kończyny, bądź, co gorsze – śmiertelnego wypadku.

Ze względów bezpieczeństwa i ochrony zdrowia do pracy z kombajnem bez kabiny zaleca się stosowanie ochronników słuchu oraz masek przeciwpyłowych. Narażenie na pracę w dużym stężeniu pyłu zbożowego, może być przyczyną astmy, choroby zwanej „płucem rolnika”, gorączki zbożowej, chronicznego zapalenia oskrzeli, uczuleniowych podrażnień oczu i nosa. A długotrwałe przebywanie w hałasie może nieodwracalnie uszkodzić słuch.

Szczegółnej rozwagi w tym okresie wymaga używania ognia otwartego. Ewentualne palenie tytoniu jest dozwolone jedynie w miejscach pozbawionych materiałów palnych, oddalonych od miejsca wykonywania prac żniwnych i występowania palnych płodów rolnych co najmniej 10 m. Natomiast całkowicie zabronione jest palenie tytoniu przy obsłudze sprzętu, maszyn i pojazdów podczas zbioru palnych płodów rolnych oraz ich transporcie. W czasie naprawy maszyn z użyciem spawarek czy palników należy dozorować miejsce prowadzenia prac przez kilka godzin po ich zakończeniu.

Przy ustawianiu stert, stogów i brogów należy zachować co najmniej następujące odległości:

1) od budynków wykonanych z materiałów:

a) palnych - 30 m,

b) niepalnych i pokryciu trudno zapalnym - 20 m,

2) od dróg publicznych i torów kolejowych - 30 m,

3) od urządzeń i przewodów linii elektrycznych wysokiego napięcia - 30 m,

4) od lasów i terenów zadrzewionych - 100 m,

5) między stertami, stogami stanowiącymi odrębne strefy pożarowe - 30 m,

6) od granicy działki - 4 m.

Strefa pożarowa sterty lub stogu z palnymi produktami roślinnymi nie powinna przekraczać powierzchni 1000 m² lub kubatury 5 000 m³.

Wokół stert i stogów należy wykonać i utrzymać powierzchnię szerokości co najmniej 2 m w odległości 3 m od ich obrysu, pozbawioną materiałów palnych.

Produkty roślinne należy składować w sposób uniemożliwiający ich samozapalenie.

W przypadku konieczności składowania produktów nie dosuszonych, należy okresowo sprawdzać ich temperaturę.

Ponadto informujemy o przestrzeganiu zakazu wypalania:

- roślinności na łąkach, pastwiskach, nieużytkach, rowach, pasach przydrożnych, szlakach kolejowych, lub w strefie oczeretów i trzciny,

- ściernisk, słomy oraz resztek pożniwnych.

W przypadku stwierdzenia prowadzenia działalności rolniczej niezgodnie z powyższymi zasadami, rolnicy mogą mieć wstrzymana pomoc finansowa (płatności ONW) na wspieranie działalności rolniczej.

Inspektor ds. .ZK i OC

Edward KANIECKI

